

Dienst 10 juli 2016 Pieltsjerke

ds. Tieneke van Lindenhuizen

met afscheid oudste kinderen kindernevendienst

Lukas 10, 25-37

Lezing: Deuteronomium
30,11-14

¹¹ De geboden die ik u vandaag heb gegeven, zijn niet te zwaar voor u en liggen niet buiten uw bereik. ¹² Ze zijn niet in de hemel, dus u hoeft niet te zeggen: "Wie stijgt voor ons op naar de hemel om ze daar te halen en ze ons bekend te maken, zodat wij ernaar kunnen handelen?"¹³ Ook zijn ze niet aan de overkant van de zee, dus u hoeft niet te zeggen: "Wie steekt de zee voor ons over om ze daar te halen en ze ons bekend te maken, zodat wij ernaar kunnen handelen?" ¹⁴ Nee, die geboden zijn heel dichtbij, u kunt ze in u opnemen en ze u eigen maken; u kunt ze volbrengen.

Lezing: Lukas 10,25-37

25 Er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: 'Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?' 26 Jezus antwoordde: 'Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?' 27 De wetgeleerde antwoordde: 'Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.' 28 'U hebt juist geantwoord,' zei Jezus tegen hem. 'Doe dat en u zult leven.' 29 Maar de wetgeleerde wilde zich rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: 'Wie is mijn naaste?' 30 Toen vertelde Jezus hem het volgende: 'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. 31 Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. 32 Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. 33 Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. 34 Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. 35 De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: "Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden." 36 Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?' 37 De wetgeleerde zei: 'De man die medelijden met hem heeft getoond.' Toen zei Jezus tegen hem: 'Doet u dan voortaan net zo.'

P R E E K

De gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Een verhaal over naastenliefde. Over hoe iemand de helper is voor een mens die uitgeschud aan de kant van de weg ligt. Alles kwijt, gebutst, gedeukt, 'terneer geslagen'. Zo kun je je voelen. Soms door rovers, soms door oordelen en wat ze over je zeggen, soms door het leven zelf. Door wat je ineens kwijt bent. Door wie je ineens kwijt bent.

De meesten van ons zullen het verhaal kennen. Misschien wel te goed. Als dat zo is, probeer je dan nu even leeg te maken. Dat je alles wat je denkt te weten over dit verhaal, dat je dat even naast je neer legt om open te staan voor iets nieuws. En kijk vandaag ook eens naar de plek die jij in het verhaal inneemt. Waar ben jij in dit verhaal en waarom. Kom jij er zelf in voor.

Het begint allemaal met een vraag die een wetgeleerde aan Jezus stelt. En wat volgt is een prachtig onderzoek van de joodse wet. Want men was het gewend om te discussiëren over de wet. De Halacha, zo wordt dat genoemd. Meestal wordt het vertaald met 'wet' maar het is mooier. Letterlijk is Halacha 'de weg die men wandelt'. In het Hebreeuws is het namelijk afgeleid van het werkwoord lopen of wandelen. Discussiëren over hoe je met God wandelt. Vanaf het moment dat je opstaat tot het moment dat je gaat slapen. Want het jodendom is niet alleen maar geloven in God maar is een allesomvattende manier van leven, gevuld met regels en gebruiken die ieder aspect van het dagelijks leven omvatten.

Halacha betekent dus ook dat er ruimte is voor discussie over de juiste interpretatie en reikwijdte van de wet. En daar zijn wij vanochtend getuige van.

Een wetgeleerde stelt een vraag aan Jezus. Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven. En Jezus antwoordt de wetgeleerde met twee vragen: Wat staat er in de wet geschreven en de tweede vraag is: Wat leest u daar. Eigenlijk staat er – en dat is belangrijk om te weten – 'hoe leest u'. Het zijn maar kleine woorden maar ze maken een wezenlijk verschil. Het verschil tussen wat lees je en hoe lees je, hoe interpreteer je wat er staat geschreven.

En de wetgeleerde antwoordt met een citaat uit Deuteronomium (6,5) en uit Leviticus (19,18). Samen vormen ze de interpretatie van de wet. Heb de Heer uw God lief met heel uw hart, ziel, kracht en verstand, en uw naaste als u zelf. Goed geantwoord. Zo zul je leven, zo is het leven bedoeld. Geen discussie dus over het liefdesgebod. Dit is de kern van de wet die God ons geeft. Punt.

Maar de wetgeleerde stelt nog een vraag. En wat voor één. Want als God liefhebben en je naaste als jezelf een kwestie van leven is, dan gaat het er dus om wie met die naaste bedoeld wordt. En dan komt het antwoord van Jezus. Een verhaal dat het verschil laat zien tussen de wet kennen en de wet interpreteren. Het verschil tussen 'wat lees je' en 'hoe lees je'.

En Jezus vertelt over de priester en de Leviet die voorbijlopen aan de hulpeloze mens aan de kant van de weg. Ja, ze lopen beide door. Niet omdat ze slechte mensen zijn maar omdat ze verstrikt zitten in het systeem en in strikte reinheidsregels. Als ze de man zouden verbinden en hij zou toch sterven dan zouden ze de wet overtreden, ze mogen geen doden aanraken. Verstrikt zitten ze in het conflict tussen wet en levenswandel,

tussen het wat en het hoe. Oordeel er dus niet te hard over. De Samaritaan, niet gehinderd door het religieuze systeem, stapt naar de gewonde en helpt hem zo goed als hij kan. De les is duidelijk. God woont in het hart van ieder mens die menselijkheid uitdraagt. Klaar. Die rol is voor ons allemaal. Hier kunnen we 'amen' op zeggen. En we zingen het lied na de preek en gaan de wereld weer in. Maar zou dat niet te vluchtig zijn?

Voor Jezus zou het onvoorstelbaar zijn om hier te stoppen. Niet stoppen bij het 'wat'. De bijbel is een geleefd boek, spannend, emotioneel, herkenbaar. Een boek om in te verdwalen, om bij te huilen, om langzaam weer op te staan en werkelijk te begrijpen waar het om gaat.

Als je hier zou stoppen dan zou dat betekenen dat jij je naaste kunt kiezen, dat wij een keuze hebben in wie onze naaste is. En de vraag is of het daar om gaat. Hebben wij een keuze in wie onze naaste is?

Ik ga jullie een voorbeeld geven. Een mooi, ontroerend gesprek dat ik had op straat met (...). Ach, ik hou zo van die straatgesprekken. En natuurlijk ging het over de moeiten en het verdriet. Over God en over leven en dood. Over de taak die je er soms in het verdriet ook nog eens verkrijgt. Vaak in de vorm van al die mensen die je te woord moet staan, mensen die geraakt zijn, mensen met hun eigen verdriet vooral ook. Dat je je soms afvraagt 'ze komen voor mij maar ze praten wel erg veel over hun eigen verdriet'. En ik zei tegen (...): 'Misschien kun je af en toe ook nee zeggen'. Waarop (...) zei: 'Nee, de deur is altijd open. Want misschien kan ik voor hen van betekenis zijn.'

Misschien is dat wel de kern. Als je het verhaal vluchtig leest, of als je te vroeg stopt, dan lijkt het alsof je je naaste kunt kiezen. Maar dat is niet wat Jezus bedoelt. Kijk maar naar vers 36 waar Jezus de vraag stelt: wie van deze drie is volgens u de naaste *geworden* van het slachtoffer van de rovers?

Jezus vertelt ons dus dat je je naaste niet kunt kiezen. Weg dus met die zelfverzekerdheid dat jij uitmaakt wie jouw naaste is. De man aan de kant van de weg heeft niks te kiezen. Voor hem is het geen vraag wie zijn naaste is geweest maar een weet. Het was de Samaritaan die zijn wonden verbond en hem op zijn rijdier zette. Zijn naaste was degene die hem barmhartigheid bewees.

Die omkering dus. Onze naaste is hij of zij die ons heeft gezien en erkend. Die ons doet opstaan en doet opademen. Die bij ons dankbaarheid wakker roept. En daarmee krijgt die hulpeloze man langs de kant van de weg vandaag de belangrijkste positie. Zou het anders zijn bij Jezus? Bij God? *Sterker nog, de hulpeloze toont ons vandaag niet alleen onze naastenliefde, hij heeft ook ons leven en ons doen in zijn handen.* Want ten overstaan van hem wordt beslist of jij mens bent of onmens, of jij barmhartig bent of onbarmhartig. Dat is Jezus' antwoord denk ik op de vraag van de wetgeleerde. Dat is Jezus' antwoord op de vraag wie jouw naaste is.

En als je van die barmhartigheid weet hebt, zul je zelf ook barmhartig zijn tegenover een hulpeloos mens die je weg kruist. Dat is geen kwestie van karakter of goede wil of 'ik heb het zo geleerd'. Nee, het gaat veel dieper.

Noem het God.

Want wij zelf zijn niet de bron van barmhartigheid. God is barmhartig. En het verrassende is dat wij mensen net zo barmhartig kunnen zijn als God. God kan geven zonder iets terug te krijgen omdat God de bron is. Wij zijn niet de Bron. Wij zijn geen Bron. Als wij iets willen geven dan zullen we het eerst moeten ontvangen. Dat is het evangelie. God gaf ons de Geest in zijn Zoon. Gods liefde in ons menselijk bestaan. Het nieuwe is niet dat God barmhartig is, maar dat wij mensen net zo barmhartig kunnen zijn als God. Dat is geen vraag, dat is een weet. Amen.

Afscheid oudsten
kindernevendienst.
Een gedicht van
Karel Eykman naar
Psalm 1 , 5

*Gelukkig degene die niet meegaat
met de raad van de boosdoeners.
Die op de weg van de zondaars niet stilstaat
die waar spotters zitten, niet neerzit.*

Je rijdt de straat uit tegen
het ochtendlicht in. Je recht
je rug om de rugzak aan je
schouders. Je kijkt niet om
je richt je blik recht vooruit.
Zo fiets je naar school.

Als ik je zo zie ben ik zo
trots op jou. Ik zou je
mee willen geven:
blijf nieuwsgierig en blijf overeind.

Ga met open ogen de wereld tegemoet.
Blijf niet hangen bij de slappe hap van vlotte
babbels. Maar ga de weg van moedige
eerlijkheid dan ben je op de goede weg.

Ga zonder vrees tegen beterweters in.
Wat je ook doet, doe er goed aan.
Waar het ook met je heengaait, je komt er wel.
Zo fier als je nu bent, moet je blijven.
Zo zal ik je altijd onthouden.

Je moet je houden aan het lef, dat je al
hebt. Zie ik je zo wegfietsen dan heb je
mijn zegen.
Daar moet je het mee doen.
Maar kijk je wel goed uit bij dat kruispunt?